herpy

DRZEWOŁAZY

Darwin Wallace poison frog

Epipedobates darwinwallacei

Epipedobates darwinwallacei to mały, czarny drzewołaz o długości 13-20 mm z pomarańczowymi do żółtych plamami. Żyje w lesie górskim w okolicach Mindo w północno-zachodnim Ekwadorze i jest zagrożony. Od 2024 roku uznawany jest za synonim *Epipedobates espinosai*. Wiedza o jego hodowli jest niewielka.

Rodzina: Dendrobatidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**13-20 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**8-10 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-24 °C**
Temperatura w nocy	**18-20 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Część wodna** głębokość 2-5 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub w grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Liczba jaj w zniesieniu	**10-30**
Czas do wyklucia	**9-14 dni**
Okres larwalny	**42-70 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Epipedobates darwinwallacei to mały drzewołaz, u którego samice mierzą 13-20 mm, a samce około 17 mm od pyska do kloaki. Trzeci palec samca jest zgrubiały. Skóra na grzbiecie jest drobno ziarnista. Kolor podstawowy jest czarny do ciemnobrązowego z wyraźnymi pomarańczowymi do żółtych plamami, które mogą zlewać się w siateczkę, a skośny pas na boku jest niepełny i może być ciągły lub rozbity na plamy. Gardło jest ciemne z jasnym pasem pośrodku, a brzuch ciemny z dużymi pomarańczowymi plamami.

Gatunek został opisany w 2010 roku przez Diego Cisnerosa-Heredię i Mario Yáneza-Muñoza z okolic Mindo, gdzie żaby te wcześniej mylono z *Epipedobates boulengeri* i *Epipedobates espinosai*. Nazwa upamiętnia Karola Darwina i Alfreda Russela Wallace'a. W 2024 roku badanie genetyczne wykazało, że żaby z Mindo nie różnią się od *E. espinosai* materiałem

genetycznym, głosem ani kijankami oraz że istnieją formy przejściowe między obydwoma typami ubarwienia. *E. darwinwallacei* jest więc obecnie uznawany za młodszy synonim *E. espinosai*. Nazwa nadal funkcjonuje w handlu i na wielu listach gatunków, dlatego ma tu własną stronę.

Przedstawiciele rodzaju mają w skórze toksyczne substancje, które w naturze pozyskują z pożywienia; zwierzęta z hodowli nie są toksyczne. Jaskrawe ubarwienie wskazuje na obronę chemiczną, ale trucizna nie została u tego gatunku udokumentowana. Myj ręce przed kontaktem i po nim.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Występowanie i środowisko

Epipedobates darwinwallacei znany jest wyłącznie z zachodniego zbocza Andów w prowincji Pichincha w północno-zachodnim Ekwadorze: z Mindo oraz z Saragozy nad Río Cinto przy starej drodze między Lloa a Mindo, na wysokości 1 250-1 390 m n.p.m.

IUCN uznaje gatunek za zagrożony (EN). Po połączeniu taksonów populacja należy obecnie do *Epipedobates espinosai*, który występuje od Mindo aż po niziny w okolicach Santo Domingo. Brązowe żaby z Pachijal na północny zachód od Mindo, które figurowały pod tą nazwą, to inny, jeszcze nieopisany gatunek.

> **Naturalny zasięg:** Ekwador.

ŚRODOWISKO

Epipedobates darwinwallacei żyje na dnie niskiego lasu górskiego: w lesie pierwotnym i wtórnym, w kępach bambusa (*Guadua*) oraz na porzuconych pastwiskach na skraju lasu, zawsze przy wolno płynących strumieniach i mokradłach lub w nich. Żaby są aktywne w dzień, aktywnie przemieszczają się wśród traw i liści, a spłoszone wskakują do wody. Nocą śpią na liściach roślin zielnych około 5 cm nad ziemią w pobliżu strumieni.

Klimat na wysokości 1 250-1 400 m n.p.m. jest wilgotny i deszczowy oraz chłodniejszy niż na nizinach, zwłaszcza nocą. Temperatury i wilgotności w siedliskach tych żab nie zmierzono.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o hodowli *Epipedobates darwinwallacei* jest niewielka i gatunek ten raczej nie jest utrzymywany. Zalecenia opierają się na klimacie i siedlisku w okolicach Mindo oraz na *Epipedobates tricolor*, który żyje na tej samej wysokości na zachodnim zboczu Andów i jest dobrze znany w niewoli. Dane dotyczące terrarium, jaj, wyklucia, rozwoju kijanek i długości życia zaczerpnięto właśnie od niego. Zobacz też *Epipedobates espinosai*, do którego gatunek jest obecnie zaliczany.

Samiec i dwie samice potrzebują terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 40 × 40 cm. Gatunek zawsze żyje przy wodzie, więc urządź w jednym końcu terrarium małą, stałą część wodną, a w drugim wilgotny, porośnięty mchem ląd. Część lądową zbuduj z keramzytu jako warstwy drenażowej, przepuszczalnej dla wody włókniny oraz ziemi, mchu i włókna kokosowego, a część dna przykryj liśćmi. Dodaj korek, korzenie, gęste rośliny i rośliny trawiaste. Wentylacja musi utrzymywać szyby wolne od roszenia, a otwory zabezpiecza się drobną siatką.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Utrzymuj 20-24 °C w dzień i 18-20 °C w nocy. Odpowiada to chłodniejszemu końcowi zakresu odpowiedniego dla *Epipedobates tricolor* z tej samej wysokości. Zwykle wystarcza temperatura pokojowa i oświetlenie. Unikaj dłuższego przekraczania 26 °C, bezpośredniego słońca i miejscowego ogrzewania. Nie ma spoczynku zimowego, ale chłodniejszy i suchszy okres zimą daje zwierzętom przerwę w rozrodzie.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 80-100 %. Zraszaj kilka razy dziennie lub zastosuj instalację deszczującą, np. trzy razy dziennie po 20-60 sekund, najlepiej uzupełnioną zamgławiaczem. Liście i wystrój powinny wyschnąć mniej więcej godzinę po zraszaniu, a podłoże nie może być podmokłe. W instalacjach używaj wody deszczowej lub z odwróconej osmozy.

Zimą można zraszać krócej i rzadziej.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Zapewnij małą, stałą część wodną z 2-5 cm wody i łagodnym spadkiem lub rampą, aby żaby łatwo z niej wychodziły. W naturze gatunek zawsze żyje przy wolno płynącej wodzie, a mała pompka bez silnego prądu utrzymuje wodę w ruchu. Używaj wody deszczowej, z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu i często wymieniaj część wody. Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę, więc mydło, środki czystości i krem do rąk nie mogą znaleźć się w pobliżu.

OŚWIETLENIE I UVB

Światło służy roślinom: świetlówki lub listwy LED przez około 12 godzin dziennie. Blisko spokrewnione gatunki dobrze radzą sobie bez UVB, więc jest ono opcjonalne. Jeśli chcesz je zapewnić, trzymaj się strefy Fergusona 1 z dużą ilością cienia i gęstym ulistnieniem.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Żaby dostają żywe, małe ofiary: skoczogonki i muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*), a dorosłe przyjmują też większe *Drosophila hydei* i świeżo wyklute świerszcze. Karm dorosłe osobniki 2-3 razy w tygodniu, nieco częściej w porze deszczowej z rozrodem, i tylko tyle, ile zjedzą w ciągu kilku minut. Obsypuj owady karmowe preparatem witaminowo-mineralnym dla płazów i dobrze je karm. Własne hodowle skoczogonków i muszek owocowych zapewniają stałe zaopatrzenie. Nie łap owadów karmowych w naturze; mogą przenosić pasożyty i pestycydy.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

E. darwinwallacei jest aktywny w dzień i porusza się otwarcie wśród traw i liści. Jego głos bardzo przypomina głos brązowych *E. espinosai* z nizin. Samce w obrębie rodzaju są terytorialne i nawołują ze stałych miejsc. Trzymaj parę, samca z dwiema samicami lub większą grupę w terrarium z wieloma przesłonami wzrokowymi i kryjówkami, a rozdziel zwierzęta, jeśli któreś jest stale przeganiane. Żab w miarę możliwości nie należy brać do rąk, ponieważ ich cienka, wilgotna skóra ulega uszkodzeniu przez sól, tłuszcz i krem z dłoni. Jeśli trzeba przenieść żabę, pozwól jej wejść do wilgotnego plastikowego pojemnika.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec ma zgrubiały trzeci palec, a samice są nieco większe od samców. U *Epipedobates tricolor* rozród zaczyna się 6-10 miesięcy po metamorfozie; wiek osiągania dojrzałości płciowej nie został udokumentowany dla *E. darwinwallacei*. Najpewniej jest trzymać małą grupę i obserwować, który osobnik nawołuje.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja nie została udokumentowana u *E. darwinwallacei*. W obrębie rodzaju samce nawołują miękkim trylem, głównie rano i po zraszaniu. Samiec wabi samicę do ukrytego miejsca składania jaj, a kopulacja odbywa się w ampleksusie głowowym. Rozród jest powiązany z porą deszczową: chłodniejszy i nieco suchszy okres trwający około trzech miesięcy zimą, a po nim częstsze zraszanie, daje zwierzętom przerwę, a następnie pobudza je do rozrodu.

JAJA I KIJANKI

Składanie jaj nie zostało udokumentowane u *E. darwinwallacei*. W obrębie rodzaju jaja składane są w ściółce lub na liściach, a w terrarium chętnie w połówce łupiny kokosa nad podstawką lub w kącie liścia bromelii. Samiec pilnuje jaj i nawilża je wodą z pęcherza, a gdy kijanki się wyklują, przenosi je na grzbiecie do wody. Zniesienie liczy 10-30 jaj.

Jeśli chcesz samodzielnie wychować kijanki, po kilku dniach przenieś zniesienie do małego, zamkniętego pojemnika w temperaturze 22-24 °C z odrobiną wody deszczowej lub z odwróconej osmozy na dnie, tak aby jaja były wilgotne, ale nie zanurzone. Kijanki wychowuje się pojedynczo lub razem w 1-2 cm miękkiej, lekko kwaśnej wody (pH 6-7), później głębszej, i codziennie karmi płatkami dla ryb, spiruliną i rozwielitkami.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po 9-14 dniach, a kijanki potrzebują 6-10 tygodni (42-70 dni), by przekształcić się w małe żabki, zależnie od temperatury i pokarmu. Gdy pojawią się przednie kończyny, musi istnieć łagodne przejście z wody na ląd z kamieni, korka lub roślin, inaczej młode żabki się utopią.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe i przenosi się je do małego terrarium o takim samym klimacie, z wilgotnym mchem, liśćmi i małymi kryjówkami. Codziennie podawaj skoczogonki i najmniejsze muszki owocowe obsypane preparatem witaminowo-mineralnym. Tempo wzrostu i wiek przy przenoszeniu nie zostały udokumentowane dla tego gatunku.

Zdrowie i częste błędy

Choroby nie zostały udokumentowane konkretnie dla tego gatunku. To, co dotyczy rodzaju, prawdopodobnie dotyczy również jego:

- Chytridiomikoza (*Batrachochytrium dendrobatidis*), która może wytępić całe populacje. Nowe zwierzęta trzymaj na kwarantannie, przebadaj je i dezynfekuj wyposażenie.
- Zespół cienkich kończyn (spindly leg) u młodych, które rozwijają zbyt słabe przednie kończyny lub nie rozwijają ich wcale. Przyczyna nie jest wyjaśniona; podejrzewa się pokarm i zbyt wiele kijanek w tej samej wodzie.
- Długotrwała temperatura powyżej 26 °C, powodująca apatię i brak apetytu.
- Wysuszenie przy niskiej wilgotności powietrza bez dostępu do wody.

Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli zwierzę jest apatyczne, wychudzone lub ma rany na skórze.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.